

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Էջ

ՀԱՅՈՒՆԻ Հ. ՎԱՐԴԱՆ. - Նորակերտ հայ Լուսին
նեաներ (շար.) 177

ԼԵՋՈՒԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Հ. ՄԵՍՐՈՊ. - Ստեփանոս Ռոշեանի
բառարանը (Քննական ախտաբանական մեթոդ) 185

ՏԵՐՆԵՐՍԵՍԻԱՆ Հ. Ն. - Ի սէր «Մեզասկանչ»-ին. 222

ՀՆԱԽՈՍԱԿԱՆ

ՃԵՎԱԶԻՐՃԵԱՆ Ս. - Ս. Գրիգոր Լուսավորչի
խճանկարը Ս. Ստեփանյանի մէջ 191

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏԵՐՆԵՐՍԵՍԻԱՆ Հ. Ն. - Ուսուցչական Almo
Zanolli (1876-1953) հայագիտական աշ-
խատութիւնները 207

ԳՐԱԿԱՆ

ՇԱՏՊԱՋ ՍՏԵՓԱՆ. - Գրիգոր Զօհրապ - Ուրուա-
գծողը 198

ՍԻՊԱՆԻԱՆ ԱՐԱՄԱՅԻՍ. - Փաշարեւը 211

ԱԹՄԱՃԵԱՆ ՄԱՌԻ. - Զրոյց՝ Գարնան հետ 214
» » - Տառապանք՝ ի տես գարնան 215

ԳՐԱԽՈՍԱԿԱՆ

ԱԹՄԱՃԵԱՆ ՄԱՌԻ. - Հոգեառիկ Հ. Մարտի
ճանաչանք 220

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՏԵՐՆԵՐՍԵՍԻԱՆ Հ. Ն. - Վ. Տ. Վազգէն Ա.
Պալճեան՝ Նորընտիր կաթողիկոս Ամե-
նայն Հայոց 195

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Հ. ՄԵՍՐՈՊ. - Համեմատական Գրա-
կանութեան Համաժողովը՝ Վենետիկի մէջ. 216

*** - Մարտ-Ռաֆայէլեան վարժարանի 1954-
1955 տարեշրջանի պատկանորենքը 218

HISTOIRE

PAGE

Hatsouni P. Vardan. - Histoire des nouveaux
Lusignans (suite) 177

LINGUISTIQUE

Djanachian P. Mesrob. - Le dictionnaire de
Stéphanos Roshka 185

Der Nersessian P. N. - Pour l'amour du
« Mezaskanstch » 222

ARCHEOLOGIE

Djévakirdjian S. - La figure de St. Gré-
goire Illuminateur à S.te Sophie 191

PHILOLOGIE

Der Nersessian P. N. - Les œuvres armé-
nologiques du Prof. Almo Zanolli
(1876-1953) 207

LITTERATURE

Chahbaz Stéphan. - Krikor Zohrab Pécri-
vain-peintre 198

Serabian Aramaïs. - Patcharis 211

Atmadjian Marie. - Dialogue avec le prin-
temps 214

» » - Tourment à la vue du
printemps 215

RECENSION

Atmadjian Marie. - « Hokédavigh » du Rév.
P. Mesrob Djanachian 220

ECHO ARMENIEN

Der Nersessian P. N. - S. B. Vazkène Ier
Catholikos des Arméniens 195

Djanachian P. Mesrob. - Le Congrès de
Littérature Comparée à Venise 216

*** - Les licenciés du Collège Moorat-Ra-
phaël, de l'année 1954-55 218

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

1843 - 1955

ՃԺԳ. Տ Ա Ր Ի

ՕԳՈՍՏՈՍ - ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԹԻՒ 8-10

ՆՈՐԱԿԵՐՏ ՀԱՅ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՆԵՐ

(Շար. թաղմ. 1955. թիւ 6-7, էջ 152)

ԳԼՈՒԽ Դ.

Լուսին - Լուսինեան տոհմին վերջին
շառաւիղները

6. — Ի լրումն մեր այս տեղեկութիւն-
ներուն՝ Լուսին Լուսինեանց մասին, կը յա-
ւելունք որ Բեռնարդինոս կը շարունակէ
իր տան ազգահամարը, լոկ անուններով ու
ծննդեան թուականներով, քանի որ նախ-
նիք աւելի յիշատակ չէին թողած գրով,
եւ յաճախ անտեսած էին աղջիկներու ա-
նունները. հուսկ կը յիշատակէ ծնունդը
Փրանկիսկոս Անտոնի (1671), որ Թիւրքի
քաղաքին մէջ հասարակաց կարեւոր պաշ-
տօններ կը վարէ եւ միանգամայն կը յօ-
րինէ նոյն քաղաքին պատմութիւնը(1):
Իրենցմէ Բեռնարդինոսի մը կտակը կայ
1548 թուականէն, որ կ'իմացնէ թէ իրենց
ընտանիքը տնտեսական ճախողանքի մը
կը հանդիպէ եւ կը շարունակէ մնալ նոյն
վիճակին մէջ, ինչպէս կը վկայէ Սեդրե-

տրոսի նամակը 1608-ին, գրուած իր Յով-
հաննէս եղբոր(2):

Այդ Յովհաննէսին մէջ հայրենասիրա-
կան նախանձն արթնցաւ՝ կրկնելու իր
նախնիքներէն Բարդուղիմէոսի փորձը Կիլիկիոյ
ազատութեան: Որդի Բեռնարդինի եւ Եր-
սիլիա Թորոմեան կոմսուհիին, պատանե-
կութեան շրջանին դացած էր Առանա, եւ
յետոյ ժամանակ մը հաստատուած Փա-
րիզ՝ արքունիքին կողմէ հաւանութիւն
գտաւ իր ծրարին, որմէ ի դուր կը զգու-
շացնէր իր եղբայրը Սեդրեանորոս նամակ-
ներով: Սպայ ընտրուեցաւ Գաղղիոյ ծո-
վային դօրքին մէջ, եւ 1605ին դարձաւ
զաղտնապէս Առանա, ուր մնաց տարիէ մը
աւելի եւ նշանուեցաւ Վարդուհի Ռուբին-
եան անունով տոհմիկ ու շնորհալի օրիոր-
դին հետ: Ծանօթացաւ տեղին Երեւելիին-

(1) Նախադիւր Ժողովածոն, 1928, էջ 1391-
1392:
(2) Արտադ. նոյնէն, 1934, էջ 8:

ճշտման, այս տեսութիւնը կը յայտնէի թէ լաւագոյն էր «Հեթումեան-Լուսինեան» վասնդի իրենց հինգդարեան «Լուսինեան» մականունին ջնջումը կը խղէր իրենց անցեալին կապը ասպղաշին հետ. եւ թէ այդ անունը նախադրաւորութիւն ստացած է արդէն: Որով պատշաճ էր անոր վրայ աւելցնել «Հեթումեան»ն ալ, նախադասելով ասիկա, իբրեւ իսկական եւ ժամանակով ալ երկցազոյն քան միւսը: Եւ թէ երկուքը միացած՝ կրնան նշանակել իրենց ծաղումը հայ արքայական տունէն, որ կաղմբւած էր երկու տոհմերէ: Իսկ որոշումը այն ճիշդին որմէ կ'իջնէին, առանձին պարագայ մըն էր, որ կրնար բացատրուիլ հարկաւոր դիպումներու մէջ:

Այս պատասխանով աւարտեցաւ թղթաւորութիւնս այս հարցին մասին:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Իմ եզրակացութիւններս Լուսինեան մասին եւ ի նպատակ իրենց՝ քաղաքավարական ու հնարաւորի սահմանին մէջ էին,

բայց ոչ վճռական, ինչպէս կը տեսնեն ընթերցողները: Կրնան Հեթումեաններու ո՛ր եւ է մէկ ճիշդէն սերած ըլլալ: Սակայն իրենց ազդացուցական ստեղծած կապը իրենց նախնիքներուն եւ նոյն տոհմին ու միանգամայն Լուսինեաններու հետ՝ անհիմն է, ինչպէս ցոյց տուինք, եւ արդիւնք բռնադրօսիկ ջանքերու եւ պատմական անդիտութեան՝ Յակոբ Կոստանդինի կողմէ:

Շիրիմներուն վրայ նշանակուած Բաղդուն-Օշին-Կոստանդին անունները (Յակոբի հայրերուն) թէեւ ընտանի են Հեթումեանց, բայց չեն ստիպեր այդ անձերը կապել նոյն տան հետ, որուն միայն յատուկ չէին նոյն շրջանին: Որով Լուսին գերդաստանին ծաղումը միշտ հարցական կը մնայ, եւ լուծման համար նոր վաստերու կը կարօտի:

Ամէն պարագայի, հին եւ աղնուական տուն մը կ'երեւի, դատելով իրենց նախնիքներէն ոմանց ազգասիրական ձեռնարկներէն, բազմադարեան աւանդութենէն, ու եւրոպացի աղնուական տոհմերու հետ ունեցած խնամութենէն:

Հ. ՎԱՐԴԱՆ ՀԱՅՈՒՆԻ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՌՈՇՔԵԱՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

(ՔՆՆԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)

(Շար. Բազմ. 1955, Թ. 6-7, էջ 129)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՇՔԵԱՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ

Համառօտ նկարագրութիւն մը Բառարանին հետաքրքրական պիտի ըլլայ: Չայն աչքով տեսած ըլլալու բախտը ունեցած չենք: Օգտուելով Հ. Յ. Տաշեանի տուած տեղեկութիւններէն (Մայր ցուցակ Հայեւ ընտանիքի համար, հտ. Ա. գիրք Բ. էջ 22) ջանացինք հոս ամփոփել նկարագրականը Ռոշքեանի Բառարանին:

Բառարանը կազմուած է երկու մասերէ Ա.) Առաջին մասը, որ ընդարձակագոյնն է, հայերէն-լատիններէն է: Հեղինակը իր մեծագոյն ճիշդ թափած է այս մասին և իր գուրգուրանքին աւելի առարկայ ըրած է այս մասը, ինչպէս կը կարդանք իր նամակներուն մէջ, կը բաղկանայ 638 թուղթերէ, վերջին թուղթը միայն պարագայ է կոնակի կողմը: Էջերու գումարը հետեւաբար՝ է 1275: Երկրորդ է, տողերը 64-66: Մեծութիւնը թուղթին՝ է 31.5 × 20.5, անողորկ և բարակ թուղթի վրայ գրուած, Ռոշքեանին իսկ ձեռքով: Համարը կաշեպատ է և քայքայուած: Չունի մագաղաթեայ պահպանակ: Շատ գործածուած կ'երեւի, և այդ իսկ պատճառով ուսած կ'երեւի, և այդ իսկ պատճառով ուսած: Նօտրգրով գրուած է, կանոնաւոր և զիւրմիջակ: Չունի խորագիրներ: Իւրաքանչիւր նոր տառին առաջին բառը զիւրագրով կը սկսի:

Բ) Երկրորդ մասը կ'ամփոփէ բառեր լատիններէն-հայերէն: Այս մասը աւելի համառօտ է և ունի 336 էջ միայն, նոյն քան թուով տողերու իւրաքանչիւր էջին

մէջ, և նոյն գրերով և միշտ հեղինակէն գրուած:

Համարը չունի յիշատակարան: Բ. մասին վերջը միայն կը գտնուի հեղինակէն իսկ գրուած սա խօսքը. «Nemo de annis sed de meritis suis quisque aestimandus est». «Ոչ ոք ի տարեք (այսպէս է. ըլլալու էր ի տարեք), բայց յարգեանք իւրեանց ամենայն ոք յարգելի է»:

Բ. մասին էջ 334-ին վրայ գրուած է ուրիշէ մը Dominof, որ հաւանաբար եթէ յատուկ անուն է, ըլլալու է սառցողը ձեռագրին. այդ անունը հոն քանի մը անգամ կրկնուած է, իբր յայտանիշ սեփականութեան:

ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԵԹԱՐ ԱՐԲԱՆՈՐ ՀԱՅ-ԿԱԶԱՆԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԶԱՆԻՆ ՀԵՏ

Համեմատական պատկեր մը Ռոշքեանի Բառարանին և Միքիթար Աբրահամ Հայկազեանին և Երից վարդապետաց Նոր Հայկազեանին հետ՝ մերձաւոր գաղափար մը կրնայ տալ Ստեփանոս Լեհացին կատարած ճիշդութուն, արժէքին և նաեւ իր եղանակին՝ բառերու բացատրութեան և բերած վկայութիւններուն:

Քանի մը սխալներու միայն համեմատութիւնը չի կրնար, ի հարկէ, տալ մեզի լիակատար գաղափար իր բերած նորութիւններուն և իր թերութիւններուն, սակայն բաւական կը համարինք այդքանը, շատ չեղարկելու համար մեր ներկայ գրութիւնը: